

АДМІНІСТРАТИВНО – ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

Шаповал Роман Володимирович,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків
e-mail: rvshapoval1@gmail.com
ORCID 0000-0002-5716-9291
Scopus-Author ID: 57188874317

Орловський Руслан Семенович,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального права № 1,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків
e-mail: rs.10@ukr.net
ORCID 0000-0002-3283-3643
Scopus-Author ID: 57204916391

Солнцева Христина Володимирівна ✉,
кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків
ORCID 0000-0001-9404-8029
Scopus-Author ID: 57193097041

Проаналізовано можливість формування якісного механізму адміністративно-правового регулювання надання фінансових послуг в Україні крізь призму євроінтеграційних процесів та

✉ Corresponding author. E-mail: kvsolntseva@gmail.com.

контрольно-превентивних заходів. Наведено розгалужений аналіз сьогоденної фінансової системи України. Виділені адміністративно-правова, інформаційна та антикорупційна складові регулювання надання фінансових послуг. Розкрито кроки та етапи налагодження процедури надання фінансових послуг з точки зору такого невід'ємного принципу сучасного становлення процесу надання послуг в Україні, як принцип сервісності. Унаслідок проведеного дослідження виокремлено окрім класичної адміністративної складової надання фінансових послуг ще й інформаційну та антикорупційну. Проаналізовано загальну та спеціальну підсудність за вчинення правопорушень у сфері регулювання надання фінансових послуг на рівні підзаконних законодавчих актів України.

Ключові слова: фінансовий ринок; моделі адміністративно-правового регулювання; економічна складова.

Roman Shapoval, Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of Administrative Law and Administrative Activities, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine.

e-mail: rvshapoval1@gmail.com ; ORCID 0000-0002-5716-9291 ; Scopus-Author ID: 57188874317

Ruslan Orlovskiy, Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of Criminal Law No. 1 of Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine.

e-mail: rs.10@ukr.net ; ORCID 0000-0002-3283-3643 ; Scopus-Author ID: 57204916391

Khystyna Solntseva, PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Administrative Law and Administrative Activities, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine.

e-mail: kvsolntseva@gmail.com ; ORCID 0000-0001-9404-8029 ; Scopus-Author ID: 57193097041

Administrative and legal regulation of the provision of financial services in Ukraine: a comparative aspect

The formation of an appropriate mechanism of administrative and legal regulation of services in the field of financing was carried out at each stage of its development by annually expanding the theoretical (legislative and doctrinal-scientific) and practical basis, providing greater opportunities for consumers to exercise their rights to prompt and prompt service. To date, the topic studied by the authors is one of the most developed in Ukraine. The article analyzes the possibility of formulating a quality mechanism of administrative and legal regulation of financial services in Ukraine through the prism of European integration processes and preventive measures. An extensive analysis of the current financial system of Ukraine is given. The administrative-legal, informational and anti-corruption components of the regulation of financial services are highlighted. It was also found that an important new form of incentive funding for the regions were competitions for budget subventions for the achievement of achievements, rather than their absolute level, which allows them to participate effectively in depressed regions. The strategy of development of the Ukrainian financial market is aimed at its transformation into the main mechanism for attracting investment by Ukrainian companies, creating conditions for effective investment of private and pension savings. The authors revealed the steps and stages of establishing the procedure for providing financial services in terms of such an integral principle of the modern formation of the process of providing services in Ukraine as the principle of service. As a result of the study, in addition to the classic administrative component of financial services, information and anti-corruption services were singled out. The general and special jurisdiction for committing offenses in the field of regulation of financial services at the level of bylaws of Ukraine is analyzed.

Keywords: financial market, models of administrative and legal regulation, economic component.

Постановка проблеми

Формування належного механізму адміністративно-правового регулювання надання послуг у сфері фінансування здійснювалось на кожній стадії його роз-

витку шляхом щорічного розширення теоретичного (законодавчого та доктринально-наукового) та практичного підґрунтя, надання більших можливостей на реалізацію споживачам своїх прав на швидке та оперативне отримання послуг тощо. На сьогодні досліджувана тема є однією з найбільш розвинених в Україні. Однак комплекс заходів, покладених в основу надання фінансових послуг, можна назвати виключно номінальним, адже не виконується його головне призначення – трансформування наявного фінансового заощадження у виробничу інвестицію з її подальшим ефективним використанням уповноваженими органами (особами) на підставі відповідних нормативно-правових актів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Особливий внесок у розвиток наукового простору та літературного багачення сфери адміністративно-правового регулювання надання фінансових послуг в Україні зробили Є. П. Бондаренко (Ye. P. Bondarenko, 2011), А. І. Бондаренко (A. I. Bondarenko, 2017), І. В. Розпутенко (I. V. Rozputenko, 2001) та І. А. Зіміна (I. A. Zimina, 2009), виклавши власне бачення сучасного стану та розвитку фінансового ринку України, наукового розуміння розмежування функцій та адміністративних бар'єрів учасників процедури формування оборонного замовлення.

Мета дослідження – становлення належного та оптимального поєднання методів і засобів адміністративно-правового регулювання процедури надання адміністративних послуг; належна оцінка чинного законодавства України, яке застосовується під час фінансового обслуговування та урахування доктринальних доробок науковців-дослідників з точки зору наявності в них відповідних концептуальних засад; здійснення критичного аналізу національної судової практики та судової практики країн Європейського Союзу (далі – ЄС).

Виклад основного матеріалу

Система процедури адміністративно-правового регулювання надання фінансових послуг в Україні наразі потребує особливих змін в її законодавчому забезпеченні з підстав наявності компетенції або активних розширених прав на здійснення певних юридично значущих дій у суб'єктів адміністративних правовідносин, що за своєю природою не можуть здійснювати зазначені повноваження. До вищезазначених, наприклад, можна віднести небанківських фінансових посередників.

Паралельно із розвитком ринку надання фінансових послуг в Україні набуває розвитку система соціально-економічних процесів, адже перший формує необмежену можливість інвестування. Як вже було зазначено, розподіл та перерозподіл фінансових активів та їх фактичне тразитування у різних сферах економіки, регіонів країни й світового ринку має вагомий вплив на розвиток та існування незалежних соціальних інституцій.

Варто вказати, що на сьогодні існують такі моделі адміністративно-правового регулювання ринку надання фінансових послуг, як секторна, мегарегуляторна (єдиного нагляду) та перехресного регулювання.

Секторна модель передбачає розподіл повноважень регулятивних органів за сектором ринку фінансових послуг, спрощує регулювання ринку, оскільки за кожний його сектор відповідає свій орган, а їх функції не дублюються. Модель єдиного нагляду передбачає, що контроль за будь-якою діяльністю на ринку фінансових послуг здійснює єдиний орган – мегарегулятор, який охоплює функції тих регулятивних органів, що увійшли до його складу. Дана модель забезпечує узгодженість регулятивної діяльності органів адміністративно-правового регулювання, оскільки всі функції комплексного нагляду та регулювання покладено на єдиний орган. Модель перехресного нагляду в свою чергу передбачає передання повноважень з пруденційного нагляду одному органу, а з регулювання комерційних операцій на ринку фінансових послуг – іншому. Вона забезпечує розмежування функцій пруденційного нагляду та нагляду за проведнням комерційних операцій [1, с. 89].

Жодна з існуючих моделей адміністративно-правового регулювання фінансових ринків не є ідеальною, усі вони показали свою ефективність та мають певні недоліки в процесі функціонування, пройшли перевірки кризами та мають право на існування. А вибір тієї чи іншої моделі для регулювання внутрішнього фінансового ринку, на думку Європейського центрального банку, кожною країною здійснювався з урахуванням багатьох загальних факторів історичного, політичного, економічного характеру [2]. Додатково серед загальних факторів виділяються інституціональні особливості еволюції та становлення правового фінансового ринку країни. Якщо розглядати фактори більш детально, то тут виділяють такі: форма державного управління; територіально-організаційна структура держави та ступінь централізації управління в державі; суб'єктивний фактор, який полягає у суб'єктивізмі позиції та розумінні керівництвом уряду або центрального регулятора функцій, завдань та обов'язків, що покладаються на даний орган; вимоги та рекомендації міжнародних та наддержавних органів з питань регулювання і нагляду за фінансовими системами; рівень економічного розвитку країни [3, с. 62].

Держава здійснює адміністративно-правове регулювання діяльності суб'єктів фінансового ринку й окремих видів фінансових послуг, передусім у банківському секторі. Ринок фінансових послуг піддається мегарегулюванню, спрямованому на підтримку стійкості та стимулювання розвитку ринку в цілому. Серед основних засобів мегарегулювання виділяють механізми державного регулювання грошової пропозиції за допомогою кредитно-грошової, бюджетної, фіскальної, боргової, цінової, резервної й митної політики, попиту на гроші та швидкості їх повернення через посередництво загальної соціально-економічної, інвестиційної та промислової політики [4].

Також держава регулює діяльність суб'єктів надання фінансових послуг на різних сегментах ринку й умови надання цих послуг споживачам. Кредитно-грошова політика – це дія держави щодо зміни кількості грошей, які перебувають в обігу, за допомогою їх емісії (операцій на відкритому ринку), змін облікової ставки позикового відсотка, норми обов'язкових резервів для комерційних бан-

ків, а також умов емісії та обороту цінних паперів (акцій, облігацій, векселів, казначейських зобов'язань тощо), динаміки оптових і роздрібних цін [5, с. 78].

Важливою новою формою стимульованого фінансування регіонів стали конкурси на бюджетні субвенції за приріст досягнень, а не їх абсолютний рівень, що дозволяє брати в них результативну участь депресивним регіонам. Стратегія розвитку українського фінансового ринку спрямована на його перетворення у головний механізм залучення інвестицій українськими компаніями, створення умов для ефективного інвестування приватних і пенсійних накопичень. Досі українські компанії лише отримували на місцевому ринку 10 % інвестицій для розвитку свого виробництва. У зв'язку з недосконалістю інфраструктури ринку та високими операційними витратами 75 % обсягу торгівлі українськими паперами припало на іноземні біржі [6, с. 112].

Даний розвиток та аналіз сучасних моделей адміністративно-правового регулювання фінансового ринку України неможливий без існування реальної конкуренції як в доктринальному, так і в практичному середовищі України та інших країн світу, зокрема, але не виключно, країн Європейського Союзу.

27 червня 2014 р. у ході засідання Ради Європейського Союзу Президент України, керівництво Європейського Союзу і глави держав та урядів 28 держав-членів ЄС підписали економічну частину Угоди про асоціацію між Україною та ЄС – Розділи III «Юстиція, свобода та безпека», IV «Торгівля і питання пов'язані з торгівлею», V «Економічне та галузеве співробітництво», VI «Фінансове співробітництво та положення щодо боротьби із шахрайством», які разом з рештою тексту Угоди становлять єдиний документ. Верховна Рада України та Європейський Парламент 16 вересня 2014 р. синхронно ратифікували Угоду про асоціацію між Україною та ЄС. Українська Сторона передала до депозитарія ратифікаційні грамоти і завершила всі внутрішньодержавні процедури. Угода про асоціацію за своїм обсягом і тематичним охопленням є найбільшим міжнародно-правовим документом за всю історію України та найбільшим міжнародним договором з третьою країною, який коли-небудь укладав Європейський Союз. Вона визначає якісно новий формат відносин між Україною та ЄС на принципах «політичної асоціації та економічної інтеграції» і слугує стратегічним орієнтиром системних соціально-економічних реформ в Україні. Передбачена Угодою поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі між Україною та ЄС визначатиме правову базу для вільного переміщення товарів, послуг, капіталів, частково робочої сили між Україною та ЄС, а також регуляторного наближення, спрямованого на поступове входження економіки України до спільного ринку ЄС [7].

Вбачаємо за необхідне висловити власний погляд на сутнісне поняття адміністративно-правового регулювання надання фінансових послуг в Україні. Ним, в свою чергу, виступає, сукупність засобів, способів, компетенцій та повноважень суб'єктів та інших учасників правовідносин фінансового ринку України, що покладені в основу розвитку формально-юридичних та економічних принципів механізму сервісного надання адміністративних послуг, метою яких

виступає належне формування законодавчого регулювання та активного виконання основних завдань задля прозорого спрощення загального функціонування як державних органів та інституцій, так і недержавних організацій, юридичних та фізичних осіб.

Нормативне забезпечення адміністративно-правового регулювання надання фінансових послуг і здійснення загального нагляду та контролю у даній сфері полягає у забезпеченні та належному впорядкуванні суспільних відносин, які можуть виникнути в момент здійснення управлінської діяльності публічним фінансовим сектором. Насамперед первинним елементом адміністративно-правового регулювання фінансового ринку в Україні є контроль за здійсненням законної фінансової діяльності.

Так, механізм державного фінансового контролю – це безперервний процес моніторингу чіткого функціонування всіх суб'єктів державного фінансового контролю на підставі спеціальної нормативної-правової бази, що визначає єдину методiku здійснення, завдання і функції з метою реалізації державної політики у сфері фінансових правовідносин. Структура механізму державного фінансового контролю представляє сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих елементів, кожен з яких є окремим складним самостійним явищем: суб'єктів, об'єктів, предмета, принципів, спеціальних правових норм, які встановлюють повноваження суб'єктів державного фінансового контролю, видів, форм, методів контролю, порядку його здійснення, періодичності тощо [8].

Процедура адміністративно-правового регулювання сфери надання фінансових послуг, зокрема, фінансових небанківських, має посідати центральне місце при здійсненні критичного аналізу порівняльних досліджень фінансових ринків різних країн. Серед небанківських фінансових послуг на сьогоднішній день набуває великої популярності такий інститут всередині цих відносин як інститут страхових посередників (страхові агенти та страхові брокери).

Аналіз світових показників доводить, що на ринках більшості провідних країн страхові посередники (страхові агенти та страхові брокери) посідають ключове місце порівняно із звичайними страховиками. Наразі варто констатувати нерозвиненість інституту страхових посередників, незважаючи на чимале їх число на ринку правового регулювання надання фінансових послуг.

Конкретні питання та процедурні аспекти адміністративно-правового регулювання здійснення страхового посередництва розкриті в Директиві 2002/92/ЄС про страхове посередництво. Остання встановлює правила для створення та здійснення діяльності зі страхового та перестраховального посередництва громадянами та юридичними особами, які засновані в державі-члені ЄС або які бажають бути у ній заснованими. Ця Директива не повинна регулювати діяльність зі страхового посередництва, що здійснюється в третіх країнах, а також дії страхових або перестраховальних організацій Співтовариства, як це визначено у Першій директиві Ради ЄС 73/239/ЄЕС від 24 липня 1973 р. щодо координації законодавчих, регулятивних та адміністративних положень щодо створення та здійснення діяльності з прямого страхування, іншого, ніж страхування життя, та

у Першій директиві Ради ЄС 79/267/ЄЕС від 5 березня 1979 р. про координацію законодавчих, регулятивних та адміністративних положень щодо створення та здійснення діяльності з прямого страхування життя, що здійснюється через страхових посередників у третіх країнах [9].

Так, Директива встановлює правило, за яким на території деяких країн, зокрема, але не виключно, на території Польщі, посередники, які є нерезидентами, можуть здійснювати свою професійну діяльність вільно на підставі отриманої реєстрації, вказавши при цьому тільки компанію, що має право здійснювати надання фінансових послуг на території Польщі, від імені якої страховий посередник працює.

Сьогодні Україні переймає такий досвід вільного ринка надання фінансових страхових послуг, створюючи при цьому сприятливі умови для розвитку та функціонування інституту страхових посередників та брокерів. Держава сьогодні покладає багато зусиль для належного врегулювання адміністративних процедур, орієнтуючись при цьому на світові стандарти, одночасно корегуючи чинне законодавство України з метою належної реалізації ключової функції сервісної держави – належне, швидке та якісне надання послуг фізичним та юридичним (резидентам та нерезидентам України) особам.

Так, серед інтеграційних процесів прослідковується посилення адміністративно-правового контролю за наданням фінансових послуг. Зокрема, Фондом гарантування вкладів фізичних осіб було прийнято рішення, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 30 грудня 2020 р. № 1326/35609. Відповідно до даного рішення виключено норму, згідно з якою посадова особа, уповноважена розглядати справу про адміністративне правопорушення, в кожному конкретному випадку, керуючись ст. 22 Кодексу про адміністративні правопорушення, має право самостійно вирішувати питання про можливість звільнення порушника від адміністративної відповідальності, враховуючи малозначність вчиненого адміністративного правопорушення. Крім цього, уточнено ознаки адміністративних правопорушень, за вчинення яких Фондом накладаються штрафи [10].

У зв'язку із зазначеним варто вказати, що увесь процес становлення інституту надання фінансових послуг в Україні побудований, на думку авторів, на деяких загальних аспектах, серед яких є адміністративно-правова, інформаційна та антикорупційна складові. Взаємозалежність зазначених складових є базовим та ключовим у процесі розвитку регулювання фінансового ринку на території України. Таким чином, вбачаємо за необхідне надати доктринальне роз'яснення важливості кожного із елементів належного регулювання надання фінансових послуг.

Адміністративно-правова складова є основоположною у даній системі, адже саме належна реалізація контрольної та наглядової компоненти може надати можливість небанківським фінансовим установам, іншим особам з відповідним законодавчо встановленим статусом здійснювати ключові повноваження у сфері надання різноманітних фінансових послуг.

Так, інформаційна складова є прямим виявленням принципу правової визначеності та продовженням адміністративно-правової складової як невід'ємного компонента верховенства права, й полягає в належному регулюванні та інформуванні органами державної влади та органами місцевого самоврядування учасників (суб'єктів) щодо тенденцій та втіленням євроінтеграційних напрямків розвитку економічного та фінансового ринку за допомогою інформаційно-комунікаційних інструментів. Даний аспект є надзвичайно важливим щодо специфічності суб'єктного складу, адже учасниками даних відносин можуть виступати невідомі фізичні та юридичні особи. Останні мають діяти виключно в межах, установлених уповноваженим контролюючим органом та не володіють владною дискрецією.

Водночас антикорупційна складова є контрольною для адміністративної та забезпечувальною для інформаційної, адже своєю реалізацією встановлює певне конкретне окреслення компетенції суб'єктів публічного адміністрування в аспекті належного інформаційного, і не тільки, забезпечення розвитку та функціонування ринку фінансових послуг.

Звичайно, порушення кожного із зазначених аспектів є підставою для відкриття відповідних проваджень, унаслідок яких виконується завдання належного регулювання ринку фінансових послуг України. Так, Національний банк України за результатами нагляду у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення за діяльністю банків та небанківських фінансових установ, а також валютного нагляду у вересні 2021 року, застосовував до 2 банків та 14 небанківських фінансових установ заходи впливу. Так, заходи впливу застосовано до: АТ «АЙБОКС БАНК»: штраф у розмірі 10 000 000,00 гривень за порушення вимог пунктів 4, 5 частини другої статті 8, частини другої статті 11 Закону № 361-ІХ, пунктів 5, 25 додатка 1 до Положення № 65 у частині неналежного виконання обов'язку щодо здійснення належної перевірки нових, а також існуючих клієнтів банку; ТОВ «ФК ЛЕОГЕЙМІНГ ПЕЙ»: штраф у розмірі 549 100,00 гривень за порушення вимог: частини першої статті 11 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 14 жовтня 2011 року № 1702-VII (далі – Закон № 1702-VII) у частині неналежного виконання обов'язку щодо управління ризиками; пунктів 4, 15 частини другої статті 8, частини другої статті 14 Закону № 361-ІХ у частині неналежного виконання обов'язку щодо здійснення належної перевірки, а також обов'язку своєчасно та в повному обсязі подавати на запити Національного банку інформацію (письмові пояснення), необхідну для здійснення нагляду у сфері фінансового моніторингу [11].

Такі порушення непоодинокі, чисельна кількість банківських та небанківських фінансових установ підпадають під фактичні санкції центрального банківського та фінансового регулятора України. Однак на сьогодні існує багато

запобіжників у сфері притягнення до відповідальності за вчинення порушення, пов'язаного з неналежним наданням фінансових послуг. Окрім Національного банку України, суди здійснюють правосуддя із притягнення до відповідальності за вчинення правопорушень, передбачених адміністративним та кримінальним процесуальним законодавством, у разі порушення суб'єктом відповідних відносин положень закону про легалізацію (відмивання) грошових коштів, отриманих незаконним шляхом.

Щодо найбільш розповсюджених порушень, що виникають на міжнародній арені, варто наголосити на, здебільшого, позасудовій процедурі їх встановлення та вирішення. Однак, не можна однозначно говорити з огляду на різницю законодавств різних країн, навіть, в межах Європейського Союзу.

Так, повертаючись до аспекту, досліджуваного авторами з огляду на незвичність небанківського суб'єкта відносин, варто вказати, що частка страхових платежів за особистим страхуванням в Україні становить лише 4–5 %, тоді як у Західній Європі та США цей вид послуг становить майже 60 %, у Японії – 80 %, у Великій Британії – 70 % [12, с. 413–420]. У середньому у світі – 58,3 %. Загальний обсяг страхових послуг на фінансовому ринку України, розрахований за зібраними преміями, дорівнював в останні роки ~0,06 % від світового обсягу і був меншим приблизно у 50–60 разів порівняно із ринками Франції чи Німеччини.

При розгляді теми євроінтеграції ринків небанківських фінансових послуг заслуговує на увагу ще один аспект. Він полягає в тому, що в демократичних та економічно розвинутих країнах страхові компанії (далі – СК) є потужними постачальниками капіталу в економіку, її інституційними інвесторами. Іноземні СК розміщують кошти й управляють активами в обсязі приблизно 22,6 трлн дол. США [13, с. 25–32].

Важливе значення має структура інвестицій страхових компаній в економіку держав. Так, у структурі інвестицій страхового ринку ЄС вкладення у боргові цінні папери та інші папери з фіксованим доходом становлять 52,4 %, вкладення в іпотечні кредити – 13,6 %, інвестиційні фонди – 13 %. Страховики вкладають кошти в нерухомість, промисловість, банки. Для України становить інтерес практика США, де СК надають промисловим корпораціям інвестиційні кредити на строк до 20 років. Для акумуляції значних фінансових ресурсів і надання особливо великих позик потужним підприємствам нафтогазової, нафтопереробної, гірничодобувної, авіаційної, суднобудівної та інших галузей промисловості страховики нерідко об'єднуються між собою та з банками. Промисловість України зацікавлена у такій практиці отримання великих довгострокових кредитів під економічно обґрунтовані і виправдані відсотки [14, с. 46].

У зв'язку із зазначеним варто наголосити, що страхове посередництво посідає провідну роль у системі надання фінансових послуг, тому саме в цій сфері виникають порушення, зокрема процедури надання фінансових послуг, через брак обізнаності в правовому регулюванні даного питання.

3. Ще одним видом небанківських фінансових послуг виступає надання кредитів та здійснення операцій із кредитування (в тому числі й іпотечного) небанківськими фінансовими установами. Наразі невідкладним є питання легального здійснення такої діяльності та надання законних послуг. Наприклад, якщо брати до уваги ринок надання фінансових послуг у сфері кредитування, найрозвиненішою країною є Сполучені Штати Америки, де наразі сформований ринок групи фондового інструментарію, із використанням якого можна здійснювати рефінансування іпотечних кредитів. Забезпеченням можливості такого рефінансування виступає стабільний ринок цінних паперів, який є підґрунтям та основою процедури здійснення кредитно-заставної діяльності.

Німеччина створює сприятливі умови для розвитку молодіжного просторового житлового фонду та надає можливість для розвитку іпотечних програм банківським сектором як окремої гілки становлення спеціалізації банківської діяльності.

Аналіз зазначеного досвіду має допомогти Україні у розвитку її власного фінансового легального сегменту здійснення діяльності в системі кредитування як одного із основних напрямків адміністрування небанківських фінансових установ.

Загалом, крізь призму аналізу ринків фінансових послуг світу, схематично покажемо основні його різновиди, які нині існують і потребують нормативного та адміністративно-правового поліпшення.

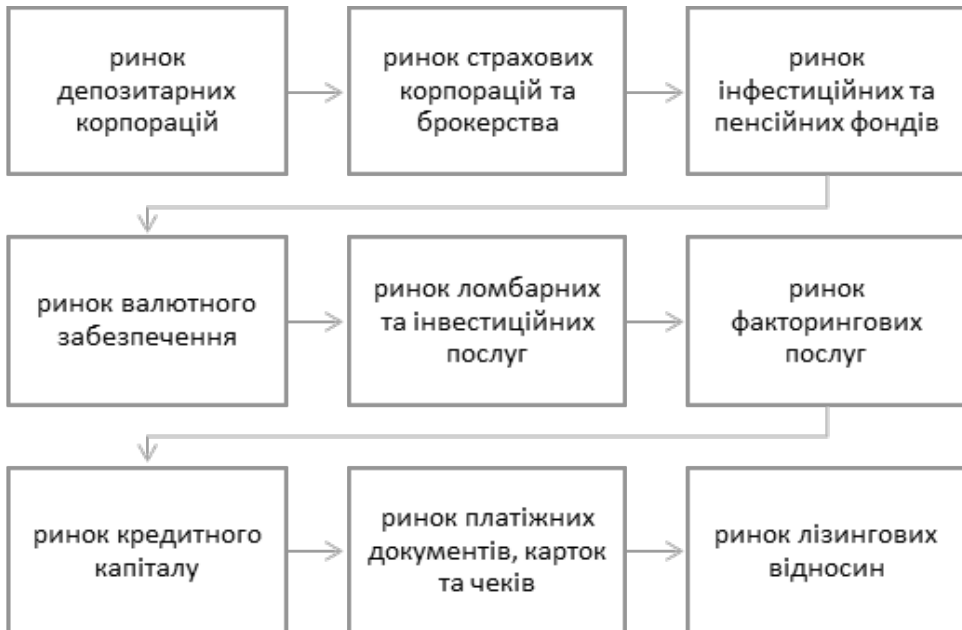

Рисунок 1. Схема складових світового ринку фінансових послуг

Варто вказати, що зараз особливої уваги заслуговує питання недержавного регулювання фінансових послуг. Дана сфера відносин є найбільш ризиковою, оскільки її об'єктом виступають грошові кошти, які, як правило, залучаються (позики, гранти, інвестиції), що в свою чергу вказує на відсутність матеріальних активів, які б гарантували платоспроможність фінансової компанії, а споживачами є фізичні особи або особи приватного права, які наперед не можуть повною мірою оцінити ризики та надійність даних послуг. Спостерігаються непоодинокі випадки, коли фінансова компанія бере від пересічних громадян грошові кошти для розміщення їх на депозитних рахунках під привабливу річну процентну ставку, а через деякий час припиняє свою діяльність чи визнає себе банкрутом, вивівши грошові кошти на офшорні рахунки. Отже, відсутність регулювання, контролю, а також гарантій за виконання взятих на себе зобов'язань у сфері надання фінансових послуг негативно впливає на права споживачів, які зазнавши збитків, здебільшого не зможуть отримати відшкодування. Крім того, надмірне обтяження податками та зборами даної сфери діяльності та відсутність фінансової безпеки відштовхує потенційних як іноземних, так і вітчизняних інвесторів для розвитку ринку фінансових послуг в Україні. Таким чином, неунормованість публічно-правового регулювання ринку фінансових послуг негативно впливає на економіку самої країни, оскільки держава втрачає можливість отримання доходу від здійснення даної діяльності, а також потенційних іноземних інвесторів.

Висновки

У ході дослідження проаналізовано можливість формування якісного механізму адміністративно-правового регулювання надання фінансових послуг в Україні крізь призму євроінтеграційних процесів та контрольно-превентивних заходів. Розкрито кроки та етапи налагодження процедури надання фінансових послуг з точки зору такої невід'ємного принципу сучасного становлення процесу надання послуг в Україні як принцип сервісності. Унаслідок проведеного дослідження виокремлено класичну, інформаційну та антикорупційну адміністративну складову надання фінансових послуг. Проаналізовано загальну та спеціальну підсудність за вчинення правопорушень у сфері регулювання надання фінансових послуг на рівні підзаконного законодавства України.

Список літератури

1. Бондаренко, Є. П. Механізм регулювання ринку фінансових послуг України : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Суми, 2011. 236 с.
2. Recent developments in supervisory structures in EU and acceding countries. URL: http://www.ecb.int/pub/pdf/other/report_on_supervisory_structuresen.pdf (дата звернення: 31.01.2022).
3. Шпачук В. В. Система державного управління банківською системою. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. Вип. 6. С. 61–64.
4. Бондаренко А. І. Механізм державного регулювання. *Публічне управління та митне адміністрування*. № 1 (16). 2017. URL: <http://212.1.86.13/jspui/bitstream/123456789/2851/1/7.pdf>.

5. Розпутенко І. В. Економічне зростання в Україні: проблеми і здобутки: проблеми і здобутки : метод. вказівки. Київ : К.І.С., 2001. 135 с.
6. Зіміна І. А. Державний фінансовий контроль : навч. посіб.. Національний університет кораблебудування ім. С. О. Макарова, Інститут післядипломної освіти. Миколаїв : НУК. 2008. 209 с.
7. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. Міністерство закордонних справ України. Урядовий портал Кабінету Міністрів України. Відносини України з ЄС і НАТО. URL: <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-ta> (дата звернення: 08.02.2022).
8. Прасюк В. М. Адміністративно-правове регулювання державного фінансового контролю в Україні. URL: http://phd.znu.edu.ua/page/dis/07_2020/Prasiuk.pdf (дата звернення: 08.02.2022).
9. Директива №2002/92/ЄС Європейського Парламенту і Ради Європейського Союзу про страхове посередництво. *Відомості Верховної Ради України*. Європейський парламент. 09.12.2002. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a80#Text (дата звернення: 15.02.2022).
10. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. Рішення «Про затвердження Змін до Положення про порядок накладання Фондом гарантування вкладів фізичних осіб адміністративних штрафів» від 17.11.2020 р. № 1967. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/MN023567?an=2> (дата звернення: 15.03.2022).
11. Національний банк у вересні застосував до 2 банків та 14 небанківських фінансових установ заходи впливу за порушення у сфері фінмоніторингу та валютного законодавства. Офіційний веб-сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-u-veresni-zastosuvav-do-2-bankiv-ta-14-nebankivskih-finansovih-ustanov-zahodi-vplivu-zaporushennya-u-sferi-finmonitoringu-ta-valyutnogo-zakonodavstva> (дата звернення: 20.03.2022).
12. Золотарьова О. В. Ключові тенденції та пріоритети розвитку ринку страхових послуг в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. № 11. С. 413–420.
13. Залетов О. М. Державне регулювання інвестиційної діяльності страхових компаній в Україні. *Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. Економіка*. 2016. № 180. С. 25–32.
14. Клименко О. В. Державне регулювання ринків небанківських фінансових послуг в Україні в умовах євроінтеграції. *Bulletin of the NAPA. Series «Public Administration»*. 1'2020. С. 39–48.

References

1. Bondarenko, Ye.P. (2011). Mekhanizm rehuliuвання rynku finansovykh posluh Ukrainy. *Candidate's thesis*. Sumy [in Ukrainian].
2. Recent developments in supervisory structures in EU and acceding countries. URL: http://www.ecb.int/pub/pdf/other/report_on_supervisory_structuresen.pdf.
3. Shpachuk, V.V. (2011). Systema derzhavnoho upravlinnia bankivskoiu systemoiu. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 6, 61–64 [in Ukrainian].
4. Bondarenko, A.I. (2017). Mekhanizm derzhavnoho rehuliuвання. *Publichne upravlinnia ta mytne administruvannya*, 1(16), 29–33 [in Ukrainian].
5. Rozputenko, I.V. (2001). Ekonomichne zrostantia v Ukraini: problemy i zdobutky: metod. *Vkaziivky. K.I.S.* [in Ukrainian].
6. Zimina, I.A. (2009). Derzhavnyi finansovy kontrol: *navch. posib. Mykolaiiv. NUK IPO. 209 p.* [in Ukrainian].
7. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS. Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukrainy. Uriadovyi portal Kabinetu Ministriv Ukrainy. Vidnosyny Ukrainy z YeS i NATO. URL: <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-ta> [in Ukrainian].
8. Prasiuk, V.M. Administratyvno-pravove rehuliuвання derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini. URL: http://phd.znu.edu.ua/page/dis/07_2020/Prasiuk.pdf [in Ukrainian].
9. Dyrektyva №2002/92/IeS Yevropeiskoho Parlamentu i Rady Yevropeiskoho Soiuzu pro strakhove poserednytstvo. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. Yevropeyskyi parlament. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a80#Text.

10. Fond harantuvannia vkladiv fizychnykh osib. Rishennia «Pro zatverdzhennia Zmin do Polozhennia pro poriadok nakladannia Fondom harantuvannia vkladiv fizychnykh osib administratyvnykh shtrafiv» vid 17.11.2020 №1967. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/MN023567?an=2> [in Ukrainian].

11. Natsionalnyi bank u veresni zastosuvav do 2 bankiv ta 14 nebankivskykh finansovykh ustanov zakhody vplyvu za porushennia u sferi finmonitorynhu ta valiutnoho zakonodavstva. Ofitsiinyi veb-sait Natsionalnoho banku Ukrainy. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-u-veresni-zastosuvav-do-2-bankiv-ta-14-nebankivskih-finansovih-ustanov-zahodi-vplyvu-za-porushennya-u-sferi-finmonitoringu-ta-valyutnogo-zakonodavstva>.

12. Zolotarova, O.V. (2017). Kliuchovi tendentsii ta priorytety rozvytku rynku strakhovykh posluh v Ukraini. *Ekonomika i suspilstvo*. 11, 413–420 [in Ukrainian].

13. Zaletov, O.M. (2016). Derzhavne rehuliuвання investytsiinoi diialnosti strakhovykh kompanii v Ukraini. *Visnyk KNU im. Tarasa Shevchenka. Ekonomika*, 18, 25–32 [in Ukrainian].

14. Klymenko, O.V. (2020). Derzhavne rehuliuвання ryнкiv nebankivskykh finansovykh posluh v ukraini v umovakh yevrointehratsii. *Bulletin of the NAPA. Series «Public Administration»*, 1, 39–48 [in Ukrainian].

Рекомендоване цитування: Шаповал Р. В., Орловський Р. С., Солнцева Х. В. Адміністративно-правове регулювання надання фінансових послуг в Україні: порівняльний аспект. *Проблеми законності*. 2022. Вип. 157. С. 192–204. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.157.258526>.

Suggested Citation: Shapoval, R., Orlovskiy, R., Solntseva, Kh. (2022). Administratyvno-pravove rehuliuвання nadannia finansovykh posluh v Ukraini: porivnialnyi aspekt [Administrative and legal regulation of the provision of financial services in Ukraine: a comparative aspect]. *Problemy zakonnosti – Problems of Legality, issue, 157, 192–204*. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.157.258526> [in Ukrainian].

Надійшла до редколегії 01.05.2022 р.